

EP narės R. Juknevičienės ir rašytojo B. Akunino pokalbis – apie
Rusijos istoriją ir jos ateitį

Europos Parlamento narė Rasa Juknevičienė kartu su žymiu Rusijos rašytoju, literatūros apžvalgininku, vertėju Borisu Akuninu Europos Parlamente (Briuselyje) kalbėjosi apie nusikalstamą užtvankos Naujojoje Kachovkoje Ukrainoje susprogdinimą, Rusijos karą prieš Ukrainą, istoriją bei ateitį.

Rašytojas dalyvavo A. Kubiliaus inicijuotoje ir Europos Parlamente vykusioje konferencijoje „DIENA PO: BRIUSELIO DIALOGAS“ kartu su kitais Rusijos opozicijos aktyvistais bei ES atstovais. R. Juknevičienė teigė, kad esminė renginio mintis buvo, jog taikos Europos žemyne nebus be neagresyvios, normalios, demokratinės Rusijos ateityje.

B. Akuninas, gimęs Gruzijoje, jo tikrasis vardas yra Grigory Chkhartishvili. Užaugęs Maskvoje, iki 2014 m. gyveno Rusijoje, po Krymo užgrobumo išvažiavo iš šalies ir nuo to laiko ten nebuvo. Dabar gyvena Londone.

Rašytojo nuomone, istoriją reikia studijuoti ne todėl, kad didžiuotumėmės praeitimi, ne todėl, kad pateisintume pretenzijas dėl teritorijų, o tam, kad nedarytume ir nekartotume klaidų, kurias darė pirmtakai.

„Todėl istoriją reikia žinoti objektyviai, be rožinių akinių. Reikia labai gerai suprasti visas klaidas ir nusikaltimus, kurie buvo praeityje. Jei kalbėsime apie tai, kodėl Rusijos Federacija dabar, XXI amžiuje, surengė šį košmarą Ukrainai ir visai Europai, kodėl ši griūtis atgal iš XXI a. į XX a., tankai, bombardavimai, sugriauti miestai – tai, kas jau atrodė liko praeityje“, – kalbėjo pašnekovas.

EP narė R. Juknevičienė priminė, kad pokalbis įrašytas tą dieną, kai buvo susprogdinta užtvakanka Naujojoje Kachovkoje (Ukrainoje).

Pasak B. Akunino, tai – naujas baisingas nusikaltimas, humanitarinė katastrofa.

„Jei kas nors man prieš du metus būtų pasakęs, kad tai įvyks, būčiau nepatikėjęs. Nors istorijos žinios man turėjo pasakyti, kad tai įvyks. Man atrodo, kad Rusija šiandien yra tokia, nes kitokia ji negali būti. Ji istoriškai kūrėsi tokiu būdu, kad negali nebūti autoritarine valstybe ir negali nebūti imperija. Tai įdėta į šios valstybės architektūrą, kai ji kūrėsi dar XV a.“, – sakė rašytojas.

Aiškindamas Rusijos istoriją, jis teigė, kad kažkada buvo Rytų Europos ribos, kuriose egzistavo senoji Rusia, jos sostinė buvo Kijeve. Tuomet senoji Rusia sugriuvo ir išsiskirstė į tris skirtingus kelius.

„Vienas kelias tai daugmaž europietiškas – Lietuvos Didžioji Kunigaikštystė. Antras kelias –

respublikinis prekybinis Novgorodas. Trečias kelias – maskvietiškas, kuris buvo visiškoje Didžiosios Azijos mongolų imperijos įtakoje. Pamažu ši rytinė dalis, naudodama mongolų imperijos mechanizmus, absoliutų vertikalų valdymą – tai labai efektyvus modelis – pradėjo užkariauti kaimynines šalis ir plėstis. Ji keletą kartų atsinaujino, bet valstybės modelis liko toks pats. Ir jis nepasikeitė iki šiol. Pirma, ji laikosi valdymo iš vieno taško principo. Antra, viskas turi tarnauti valstybei. Trečia, šalies valdovas nekritikuojamas. Ketvirta, šita šalis negali būti valdoma įstatymų, tai – neteisinė valstybė. Kiekvieną kartą, kai Rusijos istorijoje buvo bandoma šią schemą sugriauti ir valstybė pradėdavo kriksti, ir kitas valdytojas, ar tai būtų Stalinas, ar tai būtų Putinas, atstatydavo visas šias keturias atramas. Tai vyksta ir mūsų akyse XXI a. – panaikintas nepriklausomas teismas, Parlamentas, autonomijos, spaudos laisvė. Jis netrukus pradėjo atstatinėti imperiją. Ir jei jis „neišsilauš dantų“ Ukrainoje, galime būti tikri, kad jis tai tęs visose buvusiose sovietų sąjungos respublikose. Tai mano paaiškinimas, kodėl tai įvyko“, – svarstė B. Akuninas.

Europarlamentarės teigimu, Lietuvoje, kurie mokosi istorijos dabar, ir tie, kurie, kaip ji, gavo išsilavinimą šeimoje, kai jos močiutė ir mama pasakojo apie Sibirą, deportacijas, turime alternatyvą, o ne sovietinį naratyvą.

„Mano šalyje, taip pat ir kitose, žmonės žino tą istoriją. Jie netiki, kad Rusija gali būti kitokia. Mažuma tiki, kad Rusija bus demokratinė valstybė. Ir dėl to yra du požiūriai. Vienas, kai Rytų Europos valstybės kalba, kad reikia uždaryti sienas ir Rusiją visiškai izoliuoti. O Vakarami galvoja, kad Rusija niekada nebus kitokia. Jie dabar palaikys Ukrainą, bet po šito karo jie vėl atnaujins su Rusija verslo santykius, nes tai labai didelė valstybė“, – teigė R. Juknevičienė.

Ji pakvietė pašnekovą pasidalinti mintimis apie ateitį bei tai, apie ką diskutavo forume.

B.Akuninas teitė kalbėjęs apie tai, kad dauguma iš demokratiškai nusiteikusių opozicijos žmonių galvoja, kad griuvus Putino režimui – o kad jis grius, mums visiems tai aišku – Rusija išliks savo forma ir ribomis, bet ji taps demokratine valstybe. Kad bus parlamentinė respublika, kad bus rinkimai, spaudos laisvė. Mes tai jau matėme 1990 metais.

Tačiau, rašytojo įsitikinimu, tai neveikia.

„Kai tik susilpnės centro valdžia, kai tik prasidės valdžios pasidalijimas, vėl bus tankais apšaudomas Parlamentas, bus siunčiamos pajėgos į tas vietas, kurios norės atsiskirti. Suprantate, yra du būdai, kad tokia didelė valstybė gali laikytis vieningai. Vienas būdas, tai konsensusas. Tai konfederacinis būdas, tokios jungtinės valstijos, kur kiekviena valstija sprendžia, kaip nori gyventi, ir dalį įgaliojimų skiria centrui. Yra kitas būdas, kai valdoma iš

vieno taško per jėgą ir baimę. Tai tradicinis Rusijos, vieningos valstybės, valdymo būdas. Jei Rusija liks tokia, tai Rusijos kaimynams ramybės nebus niekada. Po kurio laiko vėl viskas sugrįš“, – dėstė N. Akuninas.

Todėl, jo teigimu, yra du variantai.

„Vienas, nuo pat pradžių reikia suprasti, kad Rusijoje turi įvykti demaskvizacija. Rusija turi tapti atskirų autonominių valstybių sąjunga, kurioje kiekviena valstybė pati sprendžia, kaip jai gyventi. Jas jungia ne baimė, o tai, kad joms naudinga būti drauge. Tai ne imperija. Tai nepavojinga sistema. Šalies dydis neapsprendžia šalies kokybės. Jei Rusija ir būtų mažesnė, galėtų būti vertinga šalimi, kurioje žmonėms būtų nepalyginamai geriau gyventi. Šitoje didelėje teritorijoje kažkur bus demokratija, o kažkur jos ir nebus. Jei norės išeiti iš Rusijos, tai tegul išeina. Tai turėtų būti savanoriška sąjunga, kuri naudinga ekonomiškai ir dėl didelių bendruomeninių projektų. Tai geras variantas, bet mažai tikėtinas. Daugiau tikėtinas kitas variantas, kai Rusija pasidalins ne pagal susitarimą, o prasidės pilietinis karas. Prasidės karas tarp vietos grupuočių, dėl resursų, sienų, įtakos. Tai šalis, turinti atominį ginklą, atominių elektrinių. Tai labai blogas ir pavojingas variantas“, – sakė rašytojas.

Taip pat, jo nuomone, yra ir trečias variantas, viskas juda jo link. Jis liečia ne tik Rusiją, jos kaimynus, bet ir visą pasaulį.

„Pasaulis pasidalins į dvi kovojančias stovyklas. Vienos centras bus Vašingtone, kitos – Pekine. Vėl bus šaltasis karas. Jei tai įvyks, tai suprantama, kad Maskva taps mažesniu Pekino partneriu. Ji nebebus imperija, ji praras visišką laisvę priimti politinius sprendimus, bet ji išliks Europoje. Tai liūdna tendencija Ukrainai ir Lietuvai, nes šios šalys yra greta pastovios grėsmės. O kas vyks vargšėje Rusijoje, kas bus su jos žmonėmis, tai ir pagalvoti baisu. Tai visiškai reali grėsmė, kuriai Europa ir pati Rusija menkai ruošiasi“, – teigė B. Akuninas.

R. Juknevičienė kėlė du klausimus, susijusius su Rusija ir su Vakarais.

„Kai kažkas kalba apie Rusijos griūtį, šalies žmonės buriasi apie savo lyderį Putiną. Putino klika ragina žmones žiūrėti, ką norima su jais padaryti. Būtų klausimas, kaip gyventi su tokia situacija? Vakaruose taip pat bijoma Rusijos sugriovimo. Režimo griūties nereikia bijoti, bet kaip įtikinti Vakarus, kad dar kartą pabandytų turėti demokratinės Rusijos ateities strategiją. Gal anksti kalbėti apie demokratiją, bet bent jau apie neagresyvią ir savarankišką Rusiją galime“, – svarstė europarlamentarė.

Pasak B. Akunino, buvo padaryta labai daug klaidų.

EP narės R. Juknevičienės ir rašytojo B. Akunino pokalbis – apie
Rusijos istoriją ir jos ateitį

„Pačioje pradžioje demokratinės Vakarų valstybės turėjo laikytis tendencijos „už mūsų ir jūsų laisvę“. Jos turėjo nuolat kalbėti, kad Putinas ir jo klika yra viena, o Rusijos liaudis yra kita. Konfliktas Ukrainoje neturi būti laikoma dviejų tautų kova. Tai kova už savo principus ir demokratiją, prieš tironiją. Labai gaila, bet dabar daugelis rusų, kurie yra Rusijoje, galvoja, kad visas pasaulis yra prieš juos. Ir nors daugumai jų Putinas visai nepatinka, jie galvoja, kad neturi išeities. Šitas karas pradėtas neteisingai, bet jiems nėra kur dėtis. Tai yra pavojingiausia, tą masinį suvokimą reikėtų keisti. Kalbant apie Vakarų klaidas istoriškai, tai jie turėjo žymiai aktyviau padėti Ukrainai po 2014 metų“, – kalbėjo rašytojas.

R. Juknevičienė teigė, kad nors klaidos jau padarytos, bet dabar daug kas pasidarė išvadas, ir teiravosi, kokių klaidų dabar Vakarams nereikėtų daryti?

B. Akuninas mano, kad viskas priklausys nuo Rusijos žmonių nuotaikų.

„Kaip efektyviai Ukraina bekariautų, kaip mes visi benorėtume jos armijos pergalės, Ukraina Kremliaus nenugalės, valdžios ir režimo Rusijoje nepakeis. Reikia, kad rusai norėtų išsivaduoti nuo Putino, nuo to režimo. Kol tai neįvyks, Putinas taip ir laikysis. Viskas, kas padeda pasiekti pergalę už rusų protus ir širdis, naudinga“, – reziumavo rašytojas.

Europarlamentarė teigė mananti, kad mes kartais darome klaidą, kai kalbame, kad visi rusai vienodi.

„Mes, politikai, žiūrintys į ateitį, turime galvoti apie tokią Europos ateitį, kurioje Rusija, kaip normali valstybė, turės vietą“, – sakė ji.

